

Insignia quatuor Evangelistarum in Alma Philurea / sub praesidio ... Jacobi Thomasii ... ; dissertatione historica placidae & solemni eruditorum disquisitioni ad d. 30. Novembr. a. 1667 sistit respondens Gottfried Sprotta.

Contributors

Sprotta, Gottfried.
Thomasius, Jacob, 1622-1684.
Universität Leipzig (1409-1953)

Publication/Creation

Lipsiae (i.e. Leipzig) : Typis Johannis Georgi, [1667]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/uu4zuhf>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

**wellcome
collection**

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

12
GRATIA SALVATORIS!

ET

BENEVOLO INCLUTI PHILOSOPHORUM
SENATUS INDULTU

INSIGNIA

QUATUOR EVANGE-
LISTARUM,

IN ALMA PHILVREA

SUB PRÆSIDIO

VIRI

EXCELLENTISSIMI, PRÆCLARISSIMI &

DN. M. JACOBI THOMASII,

Eloquentiæ Prof. Publ. celeberrimi, Facultatis Philosophi-
cæ Assessoris gravissimi, ut & Minoris Principum

Collegii Collegiati longè dignissimi,

DOMINI, PATRONI ET PRÆCEPTORIS

cum observantiâ colendi

DISSERTATIONE HISTORICA

Placidæ & solemnæ Eruditorum disquisitioni

Ad d. 30. Novembr. A. 1667.

Sistit

RESPONDENS

Gottfried SPROTTA, URATISL. SILES.

A. A. LL. & PHILOS. BACCALAUREUS

ET MAGISTERII CANDIDATUS.

L I P S I Æ

Typis JOHANNIS GEORGI.

MSI GENIA

QVATFOR EVANG

58700(12)

WELLCOME LIBRARY INSTITUTE

GRATIA SALVATORIS!

§. 1.

EGregia sanè, nec sine exactâ & accuratâ rei ponderatione prætermittenda visio illa est quatuor animalium, (A.) Hominis (B.) nempe, Leonis, Bovis, (C.) & Aquilæ, quæ Ezechielis (D.) primùm, deinde in Apocalypsi (E.) quoque Johannis fuit usurpata oculis.

(A.) *Quatuor Animalia, propter alas forsan, quidam Eruditorum quatuor Cherubim appellant. Τεσσαρῶν χερουβιμ. mentio apud Athanasium fit, citante Pelargo Qqv. in Matth. p. 13. Cherubim bis binis vultibus vocat Tertullianus poem. p. 95. Cherubim quadriformia Irenæus L. III. advers. Heres. c. XI. fol. 186. fin. Cherubinos Ezechielis Cornelius Corneli à Lapide Comment. in quat. Evangel. Proœm. p. 10. D. a.*

(B.) *Sunt qui Angelum vocant. Nimirum omnia ista quatuor animalia sunt alata. Minimè autem homo opponendus Angelo, uti quidem censet Nobilissimus Barthius LXL. Advers. fol. 554. discrepareq; statuit vulgarem Picturam, quæ Matthæo Angelum appingit ab illa, quæ pro Angelo ipsi dat Hominem. Homo enim Alatus Angelus. (C.) Bovem Ezechielis, vitulum Johannes vocat in Apocalypsi juxta vulgatam. (D.) Ezechielis 1, v. 10. (E.) Apocalyps. 4, v. 7.*

§. 2. Num hæc animalia in utroq; Scripturæ Sacræ loco idem significant, non est nostrum expedire, sed meritò decidendum hoc negotium relinquimus Cathedræ Theologorum.

§. 3. Controversiæ huic & illam adjungimus examinandam, quænam sit verissima hujus visionis significatio & explicatio. (F.)

(E.) *Interim, si placet, poterit evolvi Eridlib. Observ. in Apoc. p. 358 qv. 28. Osiander in Bibliis ad Ezech. & Apocal. Tremellius & Junius Schol. in Ezech. p. 170. qui duo de quatuor proprietatibus explicant Angelorū, qui adeò definiri inde possint hoc modo: Spiritus esse intelligentes ut homo, potentes ut leo, ministratorios ut bos, & celeres ut Aquila. Adde*

*Prücknerum in Vindiciis ad utrumq, locum: ut & Gamalielelem nostrum
Venerandissimum Dominum D. Kromayerum Commentar. in Apocal.
p. 103. & 105.*

§. 4. Sunt verò valde variæ illius expositiones & tot ferè reperiuntur, quot Commentatores, qui vel sacram Ezechielis Prophetiam, vel venerandam Johannis Apocalypsin Scholiis illustrarunt, vel alias in Materiam hanc inciderunt, adeò, ut operosum nimis videatur negotium, omnes, in quas visio ista tracta est, allegorias commemorare. (G.)

(G.) Sufficiant interea paucula quædam sententiæ, quas hic præterire non luimus. Rab. Eglin. de Helia Artist. Cap. 2. ad quatuor Ecclesiæ tempora accommodat. Justinus Martyr qu. 44. Tom. III. oper. fol. 84. ad Nebucadnezarem, cujus unguis creverunt sicut Aquila, & capilli ut juba Leonis, qui ad instar vituli herbam depastus est, & cor hominis datum est ei. Archangelus de Burgonovo in Cabbalist. p. 768. ad quatuor Elementa applicat; sicuti Chassaneus in Tract. de Gloria Mundi Part. III. Consol. 35. p. 152. Evangelistas ad quatuor Elementa applicat, uti videre est ap. eund. Alii ad quatuor præcipuas virtutes Apostolis & aliis Evangelii prædicatoribus concessas. Vide Grey Bibliisch Thierbuch. p. 143. Quidam Mundi ætatem quatuor annorum millibus definiverunt, ob quatuor animalia Ezechielis. Vide Gassendum Tom. I. fol. 177. Adbuc aliter Proclianita apud Philastrum p. 46. adde Petrejum de heret. p. 186. Prateolum p. 792. R. Elieser per animalia quatuor Principes superiores prepositos quatuor Regnis, videlicet Principem Monarchiæ Babylonice, Persicæ, Græcæ & Romanæ intelligit, ut facies Leonina designaverit Babel, juxta Jer. 4, v. 7. ascendit Leo de Cubili suo. Facies humana Reges Mediæ & Persiæ, quia illi clementer & humaniter tractaverint Israelitas sibi subditos, qui illis Facultatem dederint revertendi in Patriam, extruendi templum &c. Facies Taurina Alexandrum Macedonem, qui Cornu ferit alios Reges. Facies Aquilina Imperium Romanum, quia omnes Imperatores Romani in suis vexillis Imaginem Aquilæ gerunt. Vid. Gvilelm. Henr. Vorstius animadv. in Pirke seu capitulo R. Elieser p. 154. edit. Lugd. 1644. & Antonin. Part. I. sum. Tit. 6. §. 19. varias etiam allegorias habet Stegmannus Christognos. p. 894. adde & Nicolaum de Lyra exposit. in Ezech. & Lit. Q. Q.

§. 5. Tantâ quoque difficultate pollere visio hæc visa fuit veteribus, ut antiquissimi Ebraeorum in libro quodam apud eos authentico expressè expositionem ejusdem esse secretissimam determinarint (H.)

(H.) *Antiquissimi Ebraeorum inquit Nicol. de Lyra, addit. 1. in c. 1. Ezechiël. Sive Thalmudici, in quodam libro authentico apud eos, qui dicitur Haguiga, expressè determinant, quod intelligentia hujus visionis Ezechiëlis debet esse secretissima, sic, quod non licebat alieno eam scienti alios de ipsâ docere, nisi tantum unum, & hoc in magno secreto non exprimendo totam intelligentiam &c.*

§. 6. Nos omisfis & relictis aliis illam tantum curatius paulo in præsentiarum considerabimus sententiam, quæ quatuor Evangelistis quatuor illa animalia applicat, & illorum ea Insignia esse, eleganter statuit.

§. 7. Et ita quidem hunc laborem suscipiemus, ut non falcem in alienam immittentes messem, verbi divini & Scripturæ Sacræ Secreta interpretemur, sed historiam tantum accommodationis hujus recitemus.

§. 8. Fuit autem hæc de quatuor Evangelistis expositio ferè totius Ecclesiæ Primitivæ communis. *Qui enim ante nos, inquit Augustinus (I.) Scripturarum Sacrarum mysteria tractaverunt, plerique in his animalibus quatuor Evangelistas intellexerunt.*

(I.) *Tractatu 36. Joban. Tom. IX. oper. fol. 279.*

§. 9. Enimverò sunt quatuor Evangelistæ *Sanctæ quædam quasi Domini quadrigæ*, ut alicubi eos idem vocat Augustinus (K.) quibus per orbem tanquam curru triumphali vectus subegit populos, & odorem cognitionis suæ sparsit.

(K.) *L. 1. de Consens. Evangel. c. 7. Tom. IV. oper. fol. 375. ubi & capite 2. f. 372. rationem reddit quandam numeri quaternarii his verbis: & bene quatuor, quoniam sunt quatuor partes orbis terræ. Circa hoc tamen aliam rationem suppeditat Origenes ap. Gerbardum Tom. I. Harmon. quat. Evangel. c. 8. à Paradisi fluminibus desumptam. Prætereà quadrigam etiam vocat Hieronymus Tom. V. fol. 177.*

§. 10. Cæterum in isto consensu est nihilominus haut parum discordiæ, cum sigillatim quæritur, quodnam animal cui Evangelistæ comparandum sit? Quæ quidem in re tres numerare possumus sententias.

tias. Sed eas antequam videamus, præmonenda quædam sunt de duplici ordine tum animalium Biblicorum, tum Evangelistarum.

§. 11. Etenim animalium duplex ordo conspiciendus; alius apud Ezechielem; alius apud Johannem reperitur in Apocalypsi. (L.) Apud Ezechielem, Homo primum, Leo secundum, Bos tertium, quartum Aquila obtinet locum. Aliter Apocalypsis, Leoni primam, Bovi secundam, Homini tertiam, Aquilæ ultimam attribuit sedem.

(L.) *Cur alius, causam reddere vult Glossa ordinaria ad c. 5. Apocalypsi. quam citabimus infra. §. 27. lit. i.*

§. 12. Nec minus ipsorum Evangelistarum, quorum insignia statuuntur, ordo diversus est, alter scribendi nempe, alter cognoscendi, ut distingvit Augustinus. (M.) Scribendi talis: Matthæus, Marcus, Lucas, Johannes: Cognoscendi autem iste est: Johannes, Matthæus, Marcus, Lucas.

(M.) *L. I. de consens. Evangel. C. II. Tom. IV. Operum fol. 372. B. C. quatuor Evangelista --- hoc ordine scripsisse perhibentur, primum Matthæus, deinde Marcus, tertio Lucas, ultimo Johannes. Unde alius eis fuit ordo cognoscendi atq; predicandi, alius autem scribendi. Confer. Aurel. Epit. Annal. Baron. p. 37.*

§. 13. Scribendi ordo ad tempus refertur, quo quisque instinctu Numinis Supremi in emolumentum & clementiam omnium, quot Sol unquam videbit, scripsisse Evangelium existimatur: Cognoscendi ad tempus, quo quisque divinâ vocatione ad Sacrosanctum prædicandi munus fuit assumptus.

§. 14. Ordinem scribendi posuimus talem, qualis in Codicibus Biblicis receptus hodiè, & communiter apud Auctores servatur & observatur, quando nomina Evangelistarum recensent, (N.) nisi quod interdum Marco præpositum Lucam (O.) reperire liceat. Quod nescio an inde factum sit dicendum, quia non satis cognitum sit atq; perspectum, uter alterum scribendo anteverterit. (P.) Nam, si qui præterea alium adhuc ordinem sequuntur, ut Victorinus alicubi, (Q.) & Ambrosius (R.) de iis cur ita fecerint, alia ratio reddi potest: simulq; ostendi, eos non voluisse ordini præjudicare recepto. (S.)

(N.) *Hoc videlicet ordine (MATTHÆUS, MARCUS, LUCAS, JOHANNES) leguntur apud Augustinum Tom. IV. fol. 374. D.*

Hierony.

Hieronymum Tom. V. fol. 177. E. Tom. IX. fol. 5. & Catalog. Scri-
ptor. Ecclesiastic. fol. 6. edit. Mirai. Athanasium ap. Pelarg. Q
in Matthaeum p. 13.

(O.) Id pluribus ostendetur infra ad §. 38. lit. a. m.

(P.) Hoc ordine, (MATTHÆUS, LUCAS, MARCUS, JOHAN-
NES) leguntur apud Hieron. Tom. III. f. 16. & in ipso Catalog. f. 5.

Q) Comment. in Apocal. ubi sic ordinat, MARCUS, MATTHÆUS,
LUCAS, JOHANNES. Sed Marcum ideò videtur præposuisse, quia
in loco Apocalypseos prima Leonis mentio, quem Marci Symbolum
& Insigne facit. Non autem in animo fuisse Victorino, ut receptum
ordinem mutaret, inde colligas: quia & mox Matthaeum Luca ante-
ponit, contra quam factum oportebat, si Apocalyptica Symbola se-
qui constanter voluisset.

(R.) Tom. V. fol. 5. quo in loco sic ordinat: JOHANNES, MAT-
THÆUS, MARCUS, LUCAS. Putes quidem voluisse eum hic se-
qui ordinem cognoscendi Evangelii: Apostolum itaq; statim Apo-
stolo junxisse & Johannem præposuisse, qui primus esset vocatus
(vide mox lit. u.) sed magis opinor inservisse eum precedentibus,
ubi tres fecerat sapientiae partes Naturalem, Moralem, Rationa-
lem. Hic enim ordo est, ad quem mox & Evangelistas revocat,
ultimum locum Luca reservans, quod eum vellet in omnibus Sa-
pientiae partibus prestitisse. Verba ejus Tom. IV. Oper. f. 5. Prefat. in
Lucam hæc sunt: Est enim verè sapientia Naturalis in Libro Evan-
gelii, qui scribitur secundum Johannem. --- Quis autem moralis
secundum Hominem singula persecutus, quàm Sanctus Matthæus,
qui edidit nobis præcepta vivendi? quid rationabilius illo admi-
rabili copulatu, quàm quod Sanctus Marcus statim in principio lo-
candum putavit: Ecce mitto Angelum meum. --- At verò Sanctus
Lucas --- plura nobis gestorum Domini miracula revelavit, ita ta-
men, ut omnes sapientiae virtutes Evangelii istius completeretur
Historia. Quid enim præcellentius ad Sapientiam Naturalem,
quàm quod Spiritum Sanctum Creatorem etiam Dominice Incar-
nationis extitisse reservavit? --- docet Moralia in eodem Libro, docet
etiam Rationalia. Certè quod turbare consuetum ordinem no-
luerit ex f. 6. Tom. V. apud Eum conjicias, ubi eum ipsum consuetum
ordinem observat, licet tacitis Evangelistarum neminibus.

(S) HAS-

(S.) *Haurire hoc quivis potest ex Lit. Antecedentibus. E. R. de Utrorq.*

§. 15. In cognoscendi Evangelii ordine certum est, præcedere debere Johannem & Matthæum, fuerunt enim Apostoli: sequi Marcum & Lucam, sive discipulos eos faciamus Apostolorum sive duos ex septuaginta. (T.)

(T.) *Tria hæc occasione quæri possunt (1.) num fuerint discipuli Apostolorum? Nam Theophylactus (teste Fabricio. p. 50. in Poet. Christian.) Utrumq; ex LXX. fuisse memorat. Sed pro priore sententiâ major est Auctorum copia, quos mox citabimus. Favet etiam ex sacris illud Luca c. 1. v. 2. provocantis ad traditionem eorum sibi factam, qui ab initio ipsi viderint, & ministri fuerint Sermonis Christi. (2.) Cujus Discipulus quisq; fuerit? Hieronymus Proem. in Matth. Tom. IX. Oper. f. 5. Marcum vocat interpretem Apostoli Petri, Lucam Discipulû Apostoli Pauli. Confer Fabric. d. l. Et huc fortè trabas etiam Augustini verba L. I. de Consens. Evangel. cap. 1. Tom. IV. Oper. f. 371. sic eos $\omega\epsilon\iota\phi\epsilon\delta\zeta\omicron\upsilon\tau\Theta$: qui primos Apostolos sequebantur: Primi enim Apostoli Petrus & Paulus. Verùm magis est, ut nihil definiti hic ab Augustino dicamus, sed in genere tantùm innui, fuisse eos Apostolorum ipsos antecedentium, & ita primorum, discipulos. Generalis quoq; apertè locutio est in illis, quæ apud Augustinum paulò antecedunt, item sequuntur c. 2. lit. C. Quærendum etiam an consuetum sit Augustino Petrum & Paulum primos Apostolorum vocare. Caterùm an præcisè Pauli tanquàm solius fuerit discipulus Lucas dubitantem vide Barthium. L. XII. Adversar. c. XII. f. 533. ex loco modò adducto Luc. 1. v. 2. quem Hieronymus (sed quasi de sententiâ aliorum) allegat fol. 5. in Catal. script. Eccles. (3.) Cur voluerit Deus non à meris Apostolis scribi Evangelia? Respondet Augustinus, ubi modo fol. 371. D. ne putaretur, inquit, quod attinet ad percipiendum & prædicandum Evangelium, interesse aliquid, utrum illi annunciant, qui eundem Dominum hîc in carne apparentem discipulatu famulante secuti sunt, an qui ex illis fideliter comperta crediderunt.*

§. 16. Certitudine quoq; non caret suâ Matthæo anteponendum esse hoc in ordine Johannem. Fuit enim prior vocatus ad Apostolatam Johannes (U.) An autem in hoc vocationis ordine Lucas quoq;

quoque; Marco anteponi debeat, an secus, exploratum non habemus. In re incertâ interim dedimus eis locos eos, quos consensu publico in ordine scribendi eos obtinere, cernere licet.

(V.) *Johannes enim vocatus Matth. 4. v. 21. 22. ac Mattheus de-
mum c. 9. v. 9.*

§. 17. Nunc observari velim, tamen duplex Evangelistarum, uti ostensum est hactenus, constitui potest ordo, discendi unus, alter scribendi, vetustis tamen Patribus placuisse solum cum sequi ordinem, qui fuit scribendi.

§. 18. His ita præmissis ipsa sententiarum divortia inspiciamus. Tres eas esse jam dictum est ante: PRIMA IRENÆI fuit, AUGUSTINI ALTERA, TERTIA HIERONYMI.

§. 19. Ab Hieronymo, quoniam hujus expositio plebi etiam nostræ notissima est, incipere hic libet. Is Matthæo hominem, Marco Leonem, Lucæ, Bovem Johanni Aquilam adjungit. (W.)

(W.) *Hieronymus Tom. III. Oper. f. 16. L. I. adversus Jovianum. Tom. V. f. 77. Comm. in cap. 1. Ezechiel. Tom. IX. f. 5. Præm. in Matth.*

§. 20. Irenæus autem ita disserit, ut circa Matthæum quidem & Lucam nulla ipsi intercedat cum Hieronymo dissensio, Marci tamen & Johannis animalia permutet, illique Aquilam, huic Leonem Insigne constituat. (X.)

(X.) *Irenæus L. 3. advers. heres. c. 11. f. m. 187. Evangelia hæc (sc. animalibus) consonantia, in quibus insidet Dominus JESUS. Aliud enim illam, quæ est à Patre, principalem & efficacilem & gloriosam generationem ejus enarrat, dicens sic: IN PRINCIPIO ERAT VERBUM &c. Johan. 1. Id verò quod est secundum Lucam, quoniam quidem sacerdotalis characteris est Zachariâ Sacerdote sacrificante Deo inchoavit. Jam enim saginatus parabatur vitulus, qui pro inventionem minoris filij inciperet mactari. Mattheus verò eam quæ est secundum Hominem generationem ejus enarrat: LIBER, dicens, GENERATIONIS JESU CHRISTI &c. Humana formæ igitur hoc Evangelium: Propter hoc per totum Evangelium humiliter sentiens, & mitis Homo separatus est. Marcus verò à Prophetico Spiritu ex alto adveniente, hominibus initium fecit: INITIUM, dicens, EVANGELII, QUOMODUM*

SCRIPTUM EST IN ESAIA PROPHETA, volatiliem pennatum imaginem Evangelii monstrans, propter hoc & compendiosam, & præcurrentem annunciationem fecit.

§. 21. Alia Augustini mens. Hic illud mutat, quod Matthæo Leonem, Marco Hominem assignet (Y.) circa Lucam autem & Johannem consentiat cum Hieronymo.

(Y.) *Vide August. Tom. IV. Oper. fol. 374. L. I. de consensu Evangel. c. 6. & Tom. IX. fol. 278. 279. Tract 36. in Johannem.*

§. 22. Patet hinc circa Lucam omnibus convenire (Z.) circa Marcum autem discrepantiam esse quàm maximam (a.) circa Johannem & Matthæum mediocrem. (b.)

(Z.) *Omnes enim illi bovem assignant. Quod ipsum ut promptius animo recurrat, cogita Lucas boves, qui sunt Elephanti, de quibus vid. Plin. L. VI. citante Camerar. Cent. I. horar. subcis. c. 25. p. m. 132. adde Cal. Rhodig. L. 13. Lect. Antiq. c. 18.*

(a.) *Marco enim Hieronymus tribuit Leonem, Augustinus Hominem, Irenæus Aquilam.*

(b.) *Johanni enim Hieronymus & Augustinus tribuunt Aquilam, solus Irenæus Leonem. Rursus Hieronymus & Irenæus Matthæo tribuunt Hominem, solus Augustinus Leonem.*

§. 23. Hoc ipsum cur fiat facile licet colligere. Non enim unus idemque Sanctæ huic Patrum Trigæ fons est, ex quo promanarunt sententiæ ipsorum diversæ; sed Hieronymus Animalia Ezechielis, Irenæus verò & Augustinus Apocalypsin respexerunt; quod verba ipsorum satis abundè comprobabunt.

§. 24. Porrò soli Hieronymo non ordo tantùm ipsorum Evangelistarum favet, sed & Principia Evangeliorum: Irenæo Principia quidem Evangeliorum, non item ordo: Augustino certâ quâdam ratione, (si nempè præsupponas, Lucam priorem scripsisse Marco) magis ordo quàm Evangeliorum principia. (c.)

(c.) *Planius & clarius hoc fiet, si in Tabulâ quâdam ocularis fides illud demonstret, hoc, vel simili modo quoad ordinem nempè:*

Tabula

Tabula prior juxta ordinem Ezechielis.

Animalia juxta Ezechielem.	Comparatio		
	I. Hieronymi.	II. Augustini.	III. Irenæi.
HOMO.	Matthæus.	Marcus.	Matthæus.
LEO.	Marcus.	Matthæus.	Johannes.
BOS.	Lucas.	Lucas.	Lucas.
AQVILA.	Johannes.	Johannes.	Marcus.

Tabula posterior juxta ordinem Apocalypseos.

Animalia juxta Apocalypsin.	Comparatio		
	I. Hieronymi.	II. Augustini.	III. Irenæi.
LEO.	Marcus.	Matthæus.	Johannes.
BOS.	Lucas.	Lucas.	Lucas.
HOMO.	Matthæus.	Marcus.	Matthæus.
AQVILA.	Johannes.	Johannes.	Marcus.

§. 25. Primùm Hieronymum accedamus, quippe qui, pro sententiâ suâ confirmandâ, rationes habet non paucas, nec, ut in hoc genere, leves aut futiles. (d.)

(d.) Hieronymo autem dum subscribimus, hoc volumus: si ad Evangelistas trabenda hæc visio, magis placet Hieronymi mens, quàm reliquorum.

§. 26. Hic solus (e.) exactè aptat ordinem Evangelistarum ordini animalium (f.) Matthæo enim, qui primus scripsit Evangelistarum, & tanquam Dux vexillum sequentibus prætulit primum animal Ezechielis dat; nempe Hominem, & sic deinceps.

(e.) Ad oculum hoc patet è tabulâ primâ lit. c. delineata. Possis tamen hinc etiam Augustini accommodationem adjuvare, si dicas,

*Lucam priorem Marco scripsisse, quã de re lit. P. Sic enim quã
diabit ea ad ordinem Apocalypseos, ut patet ex Tab. II.*

*(f.) putes etiam, hunc ipsum fuisse hujus comparationis vel Causam
vel saltem occasionem.*

§. 27. Atq; hoc respondendum est Lyræ, hanc Interpretationem
refellere cõnanti, quia facies hominis non primo sed tertio loco
ponatur in Apocalypsi. (g.) Dicemus enim non ad ordinem Apoca-
lypseos, sed Ezechielis respexisse, qui sic comparaverunt. (h.) Nam
quod Lyræ est à Riberâ (i.) repositum frivolum dixerim.

(g.) De Lyræ refert Pareus in Apocalyps. p. 193.

(h.) V. Athanasium, ap. Pelarg. quest. in Matth. p. 13.

*(i.) Ribera vulgatam opinionem defendens, argumento Lyræ, de non
servato ordine respondet, quod communis Expositio (quæ disponit
Evangelistas) servet ordinem scriptionis; Johannes ordinem rerum,
quo sint manifestata, quia Johannes prius cœperit clamare in deser-
to (unde Leonem, b. e. Marci insigne anteposuerit Apocalypsis, inchoat
autem Marcus Evangelium suum à Concione Johannis & dicto
Esaiæ de voce clamante) quàm Christus inciperet predicare. Pareus
ad Apocalyps. p. 194. qui rectè addit: Sed hoc est abuti Lectoribus.
Sanè enim valdè circumducta est hæc responsio, vixq; per longissimas
ambages efficit, ut intelligi queat; tantum abest ut sit negotio præ-
senti accommodata. Videtur Ribera, cum ita scriberet, in memo-
riã fuisse commentum glossæ ordinaria ad Apocalyps. cap. 5. volen-
tã causam reddere, cur Ezechiel Hominem, Apocalypsis Leonem,
primo loco ponat? (observa obiter, tacitè præsupponi utrobique rem
signatam esse eandem.) Verba autem Glossæ hæc sunt: Ezechiel quic-
quid futurum erat prævidit, prius Hominem posuit, post Leonem,
quia Christus (deesse videtur hic in Nativitate Hon. o, vel quid tale)
in predicatione Leo fuit, post vitulus, quia sacrificatus fuit, tan-
dem Aquila, quia ascendit in cælos. Johannes Impleta videns
Leonem præponit, quasi fundamentum totius fidei. (Fides enim ex
auditu, auditio ex predicatione.)*

§. 28. Favent etiam Hieronymo Principia Evangeliorum (k.) Nam
ut ejusdem verbis rem assequamur (l.) Prima Hominis facies Matthæum
signat, qui quasi de Homine exorsus est scribere: (m.) Liber generationis
JESU CHRISTI Filij David, Filij Abraham. Secunda Marcum, in qua

Vox Leonis in Eremo rugientis auditur: (n.) Vox clamantis in deserto. Parate viam Domini, rectas facite Semitas ejus. Tertia Vituli, quæ Evangelistam Lucam à Zachariâ Sacerdote (o.) sumsisse initium præfiguræ. Quarta Johannem Evangelistam, qui assumtis pennis Aquilæ & ad altiora festinans de Verbo Dei disputat. (p.)

(k.) Ad initialia verba singularum Evangelistarum provocat Victorinus, Hieronymus Glossa ad Ezechielem, Mantuanus, Anonymus Poëta ap. Henr. Rantzovium, Selneccerus, atq; adeò hanc causam pleriq; de hac sententiâ expressè allegant. I. nostro 41. lit. a. X. citandi.

(l.) Proæmio in Matthæum. Tom. IX. Oper. f. 5.

(m.) Matthæi 1, v. 1.

(n.) Marci 1, v. 1.

(o.) Luca 1, v. 5. Fuit in diebus Herodis Regis Judæ Sacerdos quidam nomine Zacharias.

(p.) Johannis 1, v. 1. In Principio erat Verbum &c.

§. 29. Aliam rationem nescio è quibus suppeditat Ambrosius, (q.) ductam à quatuor Christi prædicatis, quem ut Hominem natum Matthæus, ut Leonem fortem Marcus, ut Vitulum immolatum Lucas, ut Aquilam resurgentem Johannes præter cæteros descripsit.

(q.) Cum quo conferendus Petrus Rigensis apud Barb. fol. 554. Adversar.

§. 30. Verba B. Patris præfatione in Lucam (r) cum prius hunc Evangelistam cæteris contulisset (s.) hæc sunt: *Pleriq; hinc putant ipsum Dominum nostrum in quatuor Evangelij Libris quatuor formis Animalium figurari, quod idem Homo, idem Leo, idem Vitulus, idem Aquila. Homo quia natus ex Mariâ est: Leo quia fortior: (t.) Vitulus quia Hostia: Aquila quia resurrectio est. Atqui ita in Libris singulis forma Animalium figuratur, ut unius cujusq; Libri series propositorum videatur Animalium, aut natura, aut virtuti, aut gratia, aut miraculo convenire. Quæ licet omnia in omnibus sint, tamen plenitudo quædam in singulis virtutum est singularum. (u.) Ortum Hominis Alius, (vv.) descripsit uberius: Mores quoq; Hominis (x.) præceptis uberius erudit: Alius y.) à potentia cepit expressione divina, quod ex Rege Rex, Fortis è Forti, z.) Verus ex Vero, vividâ mortè virtute contemserit. Tertius aa.) Sacrificiû Sacerdotale præmisit & ipsam vituli immolationem stilo quodam pleniore diffudit. a. b.) Quartus ac.) copiosius cæteris divina miracula resurrectionis expressit: a. d.)*

(r.) Tomo V. Oper. f. 6. Confer. & Tom. 1. fol. 101.

(s.) quâ de re supra §. 14. lit. R.

(t.) Cur non Fortis, ut infra Fortis è Forti, nisi placet tò fortior retinere, propter locum Marci 1, v. 7. de quo postea. lit. z.

(u.) hoc vult dicere: Licet omnes Evangelistæ Nativitatem, Fortitudinem, Passionem, Resurrectionem Christi prædicent, peculiariter tamen de Nativitate concionari præ ceteris Matthæum: de Fortitudine Marcum, & sic in reliquis.

(vv.) Matthæus.

(x.) duas ob causas vult Matthæo hominem tribuere; primò quia Christi Nativitatem humanam copiosius quàm ceteri descripsit: deinde quia præstitit in Sapientiâ morali seu humanâ. De hoc posteriore locus ejus clarus paulò antè præcesserat: Et bene accidit, ut quoniam Evangelii Librum secundum Matthæum diximus esse moralem (textus Ambrosii descriptus supra, §. 14. lit. R.) opinio hujuscemodi non prætermitteretur. Mores n. propriè dicuntur humani.

(y.) Marcus.

(z.) Hoc est illud, quod paulò ante lit. t. diximus, videri nempe respexisse eum ad Marci 1, v. 7. Venit fortior me post me.

aa.) Lucas.

a. b.) Hoc vult dicere, Vitulum Lucæ deberi propter duas causas, primò quia inchoaverit Evangelium suum à narratione de Zachariâ Sacerdote: Deinde quia passionem seu Immolationem Christi copiosius narraverit quàm ceteri Evangelistæ. Hoc insinuant etiam verba apud Ambrosium antecedentia hæc: Et bene convenit vitulo hic Evangelij Liber, quia à Sacerdotibus inchoavit, & consummavit in Vitulo, qui omniam peccata suscipiens pro totius mundi vitâ est immolatus. Sacerdotalis enim & ille Vitulus.

(a. c.) Jobannes.

a. d.) Hoc vult: Jobanni meritò assignari aquilam, quia copiosius scripsit de Resurrectione Christi, quâ se ipsum ut Aquilam demonstravit Christus.

§. 31. Cujuscunq; verò est hunc in modum effigiata Expositio, minùs ea se probat, ut applausum mereatur & consensum.

§. 32. Nam primò confundit animalium allegorias duas, illam videlicet de Evangelistis cum alterâ de Christo (a. e.) hoc est illam

lam de quatuor subjectis unius predicati cum altera de quatuor predicatis unius Subjecti (a.f.) minus nervose permutat.

(a.e.) Solent enim illa quatuor animalia etiam de quatuor Christi predicatis exponi, idq; bifariam, (1.) vel enim quatuor illa predicata faciunt a. Nativitatem, b. Passionem. y. Resurrectionem, d. Ascensionem. Rotunde Glossa ordinaria ad Ezechielis cap. 1. Ipse quoque Christus --- natus est ut Homo, passus ut Vitulus, resurrexit ut Leo, ascendit ut Aquila. Et in Cap. 5. Apocalyps. Christus qui natus est, passus, resurgens, ascendens. Sic & Arndius part. 2. Wahren Christenth. c. 6. p. 108. qui vocat die vier Hohen Ampts. Wercke Christi. (2.) Vel pro Resurrectione substitunt predicationem, & secundo loco ponunt passioni premitentes, credo, ut ordo animalium Ezechielis observetur, quem illa prior expositio, qua alias in se preterita elegantior apparet circa vitulum & Leonem invertit. Atq; sic Leo ad predicationem Christi, qua & ipsa Passionem ejus Vitulo designatam antecessit, refertur, perinde ut allegoria de Evangelistis Leonem querit in predicatione, Johannis. Pro hac interpretatione facit Locus Glossae in Apocalyps. citatus S. 27. lit. i. Videtur & alludere quodammodo Victorinus p. 45 in Apoc. satis alioguin obscurus, dum sic scribit: Dominus noster Jesus Christus feret (forte legendum ferebat) easdem imagines in tempore adventus sui ad nos. Et cum predicatus est tanquam Leo & Catulus Leonis: propter salutem hominis Homo factus est ad mortem devincendum & universos liberandos, quod seipsum obtulit Hostiam Patri pro nobis, Vitulus dictus est. Et quoniam mortem devicit & ascendit in Caelos (putes eum hic aquilam facere Symbolum non modo ascendens Christi, sed etiam cum Ambrosio resurgens, ob verba: Mortem devicit) & protegens suam plebem Aquila volans nominatus est.

(a.f.) Hoc enim pacto dua illa allegoria videntur distingvi inter se posse.

Una de Evangelistis: HOMO Mattheus,)
 LEO, Marcus, |
 BOS, Lucas,) est Evangelista.
 AQUILA. Johannes.)

Habes hic quatuor subjecta unius predicati.

Alteria

Altera de Christo:

Inatus est ut HOMO

| passus ut BOS,

CHRISTUS | resurrexit ut LEO,

| ascendit ut AQUILA.

Habes quatuor predicata unius subjecti.

§. 33. Deinde non satis scitum est, quod miscet ejusdem allegoriae de Evangelistis probandae, modos duos, unum petatum ab eo, quod Evangelistarum quisque poneret ab initio Evangelii, alterum ab eo, quod uberius caeteris persequeretur. (a.g.)

(a.g.) *Marco enim Leo datur ab exordio Evangelii, Johanni Aquila ob copiosam de Resurrectione narrationem. Matthaeo & Luce sua insignia ob utramque causam.*

§. 34. Quod si tamen retinenda utcumque sit & amplectenda haec expositio, univcrsa illa ad universos accommodari melius Evangelistas, quam singula ad singulos videntur. (a.h.)

(a.b.) *Et huc tendit forsitan Busch p. 89. Herz, und Hans-Kyrch/ bis verbis: Des Menschen Angesicht ist die Geburt: Des Kalbes das Leiden Christi: -- Der Löwe die Auferstehung: Der Adler die Himmelfahrt; Wie denn denen Vier Evangelisten diese zugesüget werden / daß Sie davon schreiben.*

§. 35. Hactenus de Comparatione Hieronymi. Progredientium ad Augustinum, qui illud saltem ex praecedenti mutat, quod Matthaeo Leonem, Marco Hominem assignat.

§. 36. Quamquam autem pro ea minor stat copia suffragiorum, (a.i.) non tamen omnino eam rejiciendam esse autumo, quippe & illa suis innixa Rationibus.

(a.i.) *Ante Augustinum fuisse aliquos, qui sic exponerent, hac verba Augustini declarant: Tom. IV. fol. 374. D. Unde mihi videntur, qui ex Apocalypsi illa quatuor animalia ad intelligendos quatuor Evangelistas interpretati sunt, probabilius aliquid attendisse illi, qui Leonem in Matthaeo, Hominem in Marco, Vitulum in Luca, Aquilam in Johanne intellexerunt. Qui autem hi fuerint, quarendum esset? Post Augustinum Beda quoque in hanc sententiam citatur à Paréo pag. ad Apocalypf.*

§. 37. Primam in hanc descendendi sententiam, qui hanc viam institerunt, causam, videntur habuisse ordinem animalium in Apocalypsi.

lypsi. Nec enim frustra esse dixerim, quod Augustinus hic Apocalypicos mentionem injicit, non item Ezechielem. (a.k.) Atque ut Hieronymi expositio Ezechielem præ oculis habuit, (a.l.) ita hæc Apocalypsin. Quo factum, ut primum animal Apocalypticum Leonem primo Evangelistarum dederit Matthæo.

(a.k.) Locum vide §. precedent. lit. a. i.

(a.l.) Quæ de re supra §. 23.

§. 38. Nec planè sedulum attentumq; rei Ponderatorem hinc abducit, quod in Marco mox & Lucâ hunc ordinem violatum esse, quispiam objiciat. Videtur enim conjecturis quibusdam (a.m.) ostendi posse de Marco & Luca dubitasse Veteres, utrum crederent scripsisse priorem?

(a.m.) *Harum Conjecturarum (1.) pœci potest ab eo, quod in Catalogo Evangelistarum Lucas interdum anteponitur Marco, salvo cæteris suo loco. Vide Supra §. 14. lit. P. (2.) inde, quod ipsa quoq; prior Expositio, quatenus pro illustratione assumit illa quatuor Christi opera, de quibus supra §. 32. lit. a. e. concinnior evadit, si Christum patientem resurgenti, hoc est, Bovem Leoni, Lucam Marco, anteponas, ut probabile sit, ita fecisse Veteres quosdam. Nam minus speciosa est & duriuscula illa Leonis ad predicationem Relatio. (3.) inde, quia ipse Augustinus in Expositione suâ, tametsi ab initio anteposuerat Marcum Luca, postponit tamen postea, uti mox ex §. sequent. manifestum fiet.*

§. 39. Telam semel hunc in modum inchoatam, ingeniosè continuavit Augustinus, & in hunc sensum fidem fecit allegoriæ. Intentio Matthæi fuit, Christum ut Regem, Lucæ ut Sacerdotem nobis commendare. (a.n.) Rectè ergò Leonem assignabimus Matthæo (a.o) Vitulum Lucæ, (a.p.) Marco autem hominem, quia neq; stirpem Regiam, neq; Sacerdotalem vel cognationem vel consecrationem narrare voluit, (a.q.) sed tantum ab Homine Christo exorsus est, (a.r.) Tandem Johanni Aquilam, quia ut reliqui Christum ut Hominem, (a.f.) ita hic magis ut Deum (a.t.) prædicavit.

(a.n.) de utroq; junctim Augustinus ita Tom. IV. fol. 373. C. Cum ergò Matthæus circa Regis, Lucas circa Sacerdotis personam gereret intentionem. Ad Matthæum quod attinet, voluisse eum Regiam suprema dignitatem Christi celebrare, his argumentis docet Augu-

stinus: (1.) quia in Genealogiâ Christi per Salomonem Regem descendat ceteros etiam Reges ex ordine profecutus fol. 373. A. (2.) quia narrat Magos venisse ab Oriente, ad Christum Regem querendum, fol. 375. A. (3.) quia refert, quemadmodum ipse Rex Herodes Regem Christum formidaverit Infantem. Similiter quod Luca major cura fuerit Sacerdotii Christi, sic suadet: (1.) quia in Genealogiâ Christi adscenderit ad Davidem, per eos, qui Reges non fuerint, usq; ad Nathanem, qui & ipse Rex non fuit fol. 373. A. (2.) quia solus Lucas manifestè commemorat Mariam cognatam fuisse Elisabeth, quæ uxor erat Zacharia, Sacerdotis, ibid. C. (3.) quod à Sacerdote Zachariâ incipiat sermo narrantis f. 375. A. (4.) quod Sacramenta primi Sacerdotij in Infante Christo impleta revelet. ib. (4.0.) Quoniam videtur Leo Rex esse quodammodo bestiarum propter potentiam & terribilem fortitudinem. Augustin. Tom. IX. Oper. f. 279. A. Unde & in Apocalypsi cum ipsâ tribu Regiâ Leo commemoratus est, ubi dictum: vicit Leo de tribu Juda Tom. IV. f. 374.

375.

(a.p.) Quia magna victima Vitulus erat, in sacrificiis Sacerdotum. Augustin. Tom. IX. f. 279. A.

(a.q.) Ipsius Augustini hæc verba sunt Tom. IV. f. 375. A.

(a.r.) Iterum Augustini verba Tomo IX. f. 279. b.

(a.s.) Secundum Hominem quippe Christus & Rex & Sacerdos effectus est Augustinus f. 373. C. Tom. IV. De Marco jam dictum.

(a.t) Egregios hæc de re locos invenies apud Augustinum. (1.) Unus est Tom. IV. Oper. f. 375. b. Libr. I. de consens. Evangel. Hæc autem Animalia tria, inquit, sive Leo, sive Homo sive Vitulus in terrâ gradiuntur: unde isti tres Evangelistæ in his maximè occupati sunt: quæ Christus in carne operatus, & quæ præcepta mortalis vite exersende carnem portantibus tradidit. Ac verò Johannes supernubila infirmitatis humane, velut aquila volat, & Lucem incommutabilis Veritatis acutissimis atq; firmissimis oculis cordis intuetur: Similem locum vide apud Radulffum Ardentem. l. p. 78. (2.) Alter ibidem præcedente Cap. 5. f. 374. B. C. (3.) Tertius Tractat. 36. in Johannem. Tom. IX. Oper. fol. 275. D. (4.) Quartus Ibid. f. 279. B. Et Chrysostomus Proëm. in Johannem dicit, Johannem per Evangelium decuisse Angelos secreta verbi incarnati, quæ prius igno-

ignorabant, adeoq; fuisse eum Doctorem Cherubinorum & Seraphi-
norum. Adde hic Encomium Pauli Aringhi Tom. II. l. 5 c. 3. p. 458.
Rome subterranea sic scribens: Aquila dignissimum illum ac Lyn-
ceum in Arcanarum rerum ac Mysteriorum sublimitate Speculato-
rem Johannem Evangelistam sublimi velocium pennarum Symbolo
portendit. Quem & Dionysius Areopagita in Epist. ad Johann. ci-
tante Cornel. à Lap. Comment. in quat. Evangel. Proem p. 10. vo-
cat Solem Evangelij, cujusq; Evangelium nuncupat memoriam &
renovationem Theologia illius, quam ipse recumbens in pectore
Christi ex eo hausit, & Evangelio quasi Solis radio posteris intuen-
dam reliquit.

§. 40. Restat jam Tertia adhuc Expositio, Irenæi, quem tamen
Gilladius (a. u.) non animadvertit diversam fore ab Hieronymo.
Ile verò eandem cum Augustino respexit Apocalypsin & Argumenta
à Principiis Evangeliorum deduxit, ut ex loco supra adducto (a. vv.)
patere cuivis potest, adeò ut planè videatur supervacaneum prolixio-
ribus verborum ambagibus illi inhærere.

(a. u.) Not. ad eum Locum. f. 386.

(a. vv.) Supra §. 20. lit. X.

§. 41. Hoc scire præstat, Hieronymi Expositionem maximum
ubiq; adeptam esse applausum (a. x.) ut communis meritò appellari
posset. Etiam Pictores vulgò cum sua cuivis Evangelistarum appin-
gunt Insignia, eum unicè sequuntur & observant.

(a. x.) Favent illi Anastasius apud Pelarg. Inq. in Matth. Ambros.
Tom. V. f. 6. qui tamen Interpretatione adjuvandus est, quam dedi-
mus §. 30. Not. Victorinus Comment. in Apocalyps. p. 44. & 45. Glossa
ordinaria ad cap. 1. Ezechiel. Sedulius l. 1. Oper. Paschal. p. 535.
sub f. edit. Fabric. Anonymus Poeta vetus ap. Fabric. p. 50. ad Sedul.
& ceteros Poet. Christian. Alius Poeta Anonymus apud Rantzovium.
Calend. p. 139. Baptista Mantuanus ap. Eund. Ibid. Selnecc. part. 1.
Pofill. p. 244. Petrus Rigenfis ap. Barb. fol. 554. Adversar. Cornel.
à Lap. l. c. Esthard. Lubin. in Monotessar. Diss. 1. §. 2. & alij.

§. 42. Accedit, quod Veneti quoq; cum Patronum & Deum quasi
Tutelarem (si stylo Romano loquendum sibi elegissent Marcum, au-
gustissimumq; in honorem ejus summum & devotissimam Veneratio-
nem ædificassent templum (a. y.) simul cum Ipso & Leonem adopta-
runt.

(a.y.) *Sabellicus in Histor. Venetâ Dec. 7. L. 6. Est Divi Marci ades, quam ab initio auream, quia penè tota, purissimo fulget auro, appellavimus, intus extrâq; circa innum marmoreis tabulis compacta. Adde Petrum Bembum. Hist. Venet. L. 8. p. 208. Postremum est, ut Deos omnes orem, re; imprimis Marce Urbis hujus Parens & Conservator, Cujus templum inauratum atq; augustum ante Curiam Majores nostri antiquitus edificaverunt &c.*

§. 43. Præter hæc ridicula res contigit, Incidens aliquis in Locum Augustini, & Irenæum ignorans, ad quem tamen ille locus Augustini respicit, novam Glossam peperit.

§. 44. Verba Augustini, ut quidem vulgò edita habentur, hæc sunt: (a.z.) *Unde mihi videntur, qui ex Apocalypsi illa quatuor animalia ad intelligendos quatuor Evangelistas interpretati sunt, probabilis aliquid attendisse illi, qui Leonem in Mattheo, Hominem in Marco, Vitulum in Luca, Aquilam in Johanne intellexerunt, (b.a.) quàm illi, qui Hominem Mattheo, Aquilam Marco, Bovem Luca, Leonem Johanni tribuerunt. (b.b.) De principiis enim Librorum quandam Conjecturam capere voluerunt, non de totâ intentione Evangelistarum, quæ magis fuerat perscrutanda.*

(a.z.) *Libr. 1. de Cons. Evangel. C. 6. Tom. IV. f. 374. Horum verborum priorem partem dedimus supra §. 36. a. i.*

(b.a.) *Hæc illa est etiam Augustino ipsi probam & paulò ante à nobis excussa expositio.*

(b.b.) *Hæc illa tertia est Irenæi.*

§. 45. Ut res magis sit perspicua, coronidis loco etiam huc transferibemus Fabulam cum *ἐπιμύθιο*, s. e. carmen cum Interpretatione & insertis nostris observatiunculis, quæ tum alia moneant, tum quibus in locis Scriptorculus iste Augustini vel Ambrosii inventi abusus sit. Unde simul hoc patebit, utcunq; antiquus ille sit Nugator (b.c.) post Augustinum tamen & Ambrosium certò scripsisse, quanquam hoc alioquin & stylus prodit.

(b.c.) *Existit Epigramma illud, ut proficitur Barebius L. XI. Adv. s. 23. fol. 553. in veteribus Membranis Juveni; ipse vocat antiquissima carmina, veterem & cariosum annotatorem, f. 554.*

§. 46. Ipsum Epigramma de quatuor Evangelistis hoc est: **MATTHÆUS** instituit virtutum (b.d.) *transmisse Mores*
Et bene vivendi justo dedit ordine leges (b.e.)

MAR

MARCUS amat Terras inter Caelum, volare.

Et vehemens Aquila stricto secat omnia lapsu.

LUCAS uberius describit praelia *CHRISTI*

Jure Sacer Vitulus qui moenia fatur avita. [b.f.]

JOHANNES fremit ore Leo similia rugientis

Intonat (b.g.) aeterna pandens mysteria vita.

(b.d.) Rectius consuletur metro, si scribamus: Virtutatum instituit
Matthaeum, ut emendavit Anonymus Fabricij, quem mox dabimus.

(b.e.) Traductum hoc ex Ambrosio, cujus locum dedimus supra
§. 14. lit. R.

(b.f.) Anonymus Fabricij: quia juxta moenia fertur. Neutrū
capio: fortasse uterq; jacet in mendo. Placet tamen & arridet
quàm maxime Celeberrimi Philologi, Reinesii, atq; excellentissi-
mum Dn. Praesidem professa sententia: dum ita corrigit: quia
munia fatur Abia. Putat autem respici ad Luc. 1, v. 5. quo Zacha-
riam è classe, praefecturâ, partitione seu statione (una ex illis vi-
ginti quatuor) Abia fuisse legimus. Illud autem fatur ad Luc. 1
referendum.

(b.g.) Anonymus Fabricij: insonat.

§. 47. Interpretatio Sermone profo concepta haec est: *Matthaeus*,
quia plus moralis fuit (b.b.) quàm ceteri Evangelista, idcirco per animal
rationale, i. e. hominem designatur. *Marcus* dicitur volare inter Caelum
& terram, quia enim Nativitatem Verbi, in quâ terram nostra Carnis
Deitas assumpsit, sicut *Matthaeus* & *Lucas* non descripsit, quasi terram non
tetigit. Et quia de Divinitate pauca dixit, nec caelum sicut *Johannes* pe-
netravit. (b.i.) *Aquila* verò propter velocitatem narrationis compar-
atur, quia breviloquus est in omnibus. (b.k.) *Lucas* figuram vituli tenet,
qui in bello mactari solet, quia latius describit, quae in Templo & circa
Templum gessit Dominus, & plura loquitur de Passione Domini. (b.l.) *Jo-*
hannes per Leonem exprimitur, quod quasi rugitum Leonis (b.m.) edidit
dicens: In Principio erat Verbum.

(b.b.) Hoc ex Ambrosio esse jam dictum est.

(b.i.) Sunt haec satis violenta. Alludunt autem partim ad id, in
quo Augustinus quosq; Marcum Matthaeo & Lucae genealogia Christi
descriptoribus dissimilem facit, ut notavimus §. 39. partim ad id,
quod passim reperitur, Johannem Christi Divinitatem maxime ce-

debrasse. Sed secundum hæc, si Marcus Aquila est, nec tamen Cælum Johannes tetigit, Johanni debebat aliquod assignari animal, ipsius Aquila volatum transcendens. Tale vero nuppiam comparat.

(b.k.) Augustino hoc debetur, qui observavit Marcum esse breviatorem Matthei. Verba ejus hæc sunt, L. l. de consens. Evangel. c. 2. Tom. IV. f. 372 D. Marcus eum (Mattheum) subsequutus tanquam pedisequus & Breviator ejus videtur. Et hinc etiam intelligas cur strictum lapsus Poeta hæc dederit Marco in versibus, ob brevitatem puta.

(b.l.) Haustum ex Ambrosio, cujus verba descripsimus supra.

(b.m.) Transtulit rugitum Johannis Baptiste, de quo supra §. 28. ex Hieronymo ad rugitum Johannis Evangelista.

§. 48. Hæc expositio, uti tota penè coacta est, ita non invenit Amasios. Repertus est postea potius, qui versus illos diffingeret in tensum Comparationis Hieronymi. Sed cum mutatis tantum Johannis & Marci personis reliqua retenta cuperet verba, factum est, ut sensus ipse alicubi non parum vacillet. Servavit hos versus Georgius Fabricius (b.n.) eosq; in antiquo Codice reperisse se testatur.

(b.n.) pag. 50. ad Poet. Christian.

§. 49. Versus hi sunt cum superioribus in plerisq; concinentes:
Virtutum instituit MATTHÆUS tramite mores,
Et bene vivendi justo dedit ordine Leges.

Infremit ore pio MARCUS similisq; Leoni (b.o.)

Insonat æterna pandens mysteria Vitæ.

LUCAS uberius describit prælia CHRISTI

Jure Sacer Visculus, quia juxta mœnia fertur.

Terras inter amat cælumq; volare (b.p.) JOHANNES,

Et vehemens aquila (b.g.) stricto secat omnia lapsu.

(b.o.) Immo Leoni similis faciendus erat non Marcus, sed Johannes Baptista apud Marcum.

(b.p.) Immo cælum ipsum volare transcendere: Vide su. §. 39. lit. a. t. Nam cur Barbianus Anonymus Marcum doceret inter cælum & terram volare, aliam d. causam habuit, quæ hic apud Johannem minime valet. Sed Parodus iste non videtur percepisse sensum horum verborum. Credidit fortè lapsu quodam memoria factum fuisse.

fuisse, ut Marco Aquila daretur, Johanni Leo, cetera satis esse facta.
Lapsus illum memoria corrigere voluit, cetera, quia non habuit
suspecto omisit.

(b.g.) Barbhanus: Aquila. Stricto autem esse brevi monitum
fuit. Atqui ne hoc quidem quadrat in Johannem, qui non fuit ut
Marcus breviator alterius Evangelista.

§. 50. Sed manum de Tabulâ! (b.r.) Sufficere hæc poterunt eu-
pido Lectori quoad Historicam de Insignibus hisce sacris cognitio-
nem: Curatam qui cupit decisionem, aut Locorum Interpretationem
Theologorum (b.f.) sumtè Reverenda adire potest Pulpita. Nos
ILLI, cujus Gratiâ freti incepimus, finem Dissertationi imponentes
dicimus & tribuimus meritò

GLORIAM SALVATORI.

(b.r.) | *Erasm. in adag.*

(b.f.) *Confer Theologos supra §. 3. lit. F. citatos.*

COROLLARIA.

Angelis nuptiæ non conveniunt.

Mundus non habet animam seu formam sub-
stantialem.

Quæstionem omnium primam fecit serpens.

Leges bonæ Christianam Libertatem non tollunt.

Omnibus rebus destinatus est.

F I N I S.

EST HOMO Matthæi, Marci LEO, BOS nota Lucæ,
Johannes A QVILAM cum ratione refert.

At tua, non parvo qui colligis ista labore,

Quæ nota? Mellilega est, Sprotta (ita remur)

APIS.

L. FRID. RAPPOLT, P. P.

& h. t. Acad. RECTOR.

IN Certamen Apollinis profani

Cur sacras Animalium quadrigas

Admittis GOTHOFREDE? Non vereris

Ne quo pulvere sacra polluantur?

Non, inquis, volo taminare sancta;

Quæro sanctificare taminata.

PRÆSES.

